

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

698

Vragen van het lid **Lodders** (VVD) aan de Staatssecretarissen van Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu en aan de Minister van Volksgezondheid Welzijn en Sport over *het artikel «Impact fijnstof zwaar overdreven»* (ingezonden 5 oktober 2016).

Antwoord van Staatssecretaris **Van Dam** (Economische Zaken) mede namens de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu (ontvangen 7 december 2016). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2016–2017, nr. 224.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Impact fijnstof zwaar overdreven»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2 en 3

Wat is uw reactie op het artikel en het onderzoek dat is uitgevoerd door de auteur van het artikel?

Wat is uw reactie op de conclusie van het artikel dat vooral leeftijd, aanwezigheid van andere ziekten en het inkomen het verschil in gezondheid tussen gemeenten bepalen, en niet zozeer de mate van luchtvervuiling? Indien u van mening bent dat de conclusie niet juist is, kunt u onderbouwen waarom de conclusie niet zou kloppen op basis van de gegevens zoals deze zijn gebruikt in het artikel?

Antwoord 2 en 3

Bij mijn reactie op het artikel en onderzoek betrek ik graag de website van het Kennisplatform Veehouderij en Humane Gezondheid (www.kennisplatform-veehouderij.nl). Het Kennisplatform is ingesteld om de kennis over veehouderij en volksgezondheid te bundelen, te duiden en te ontsluiten. Op deze website geeft het Kennisplatform een reactie op genoemd artikel. Het Kennisplatform concludeert dat het uitgevoerde onderzoek niet deugdelijk is. Het Kennisplatform stelt dat een kwalitatieve vergelijking, zoals in het artikel gemaakt, onvoldoende is om conclusies te trekken over luchtverontreiniging en gezondheid.

¹ <http://www.v-focus.nl/2016/09/impact-fijnstof-op-volksgezondheid-overdreven/>

Overigens zijn regionale gezondheidsverschillen een bekend fenomeen in Nederland. De zogenoemde sociaaleconomische status (SES) is een belangrijke factor die met regionale gezondheidsverschillen geassocieerd is, zie o.a. www.eengezondernederland.nl/Heden_en_verleden/Levensverwachting. Maar ook na correctie voor sociaaleconomische status blijven regionale gezondheidsverschillen bestaan, waarvoor geen duidelijke verklaring kan worden gegeven.

Vraag 4

Volgens het artikel verschilt de luchtkwaliteit per regio; kunt u per regio in kaart brengen, zowel kwantitatief, als kwalitatief, wat deze verschillen zijn in luchtkwaliteit gerelateerde aandoeningen?

Antwoord 4

De aandoeningen die in de literatuur het vaakst worden geassocieerd met luchtverontreiniging zijn luchtwegaandoeningen (astma, COPD), hart- en vaatziekten en longkanker.

Kaarten waarin deze aandoeningen per regio voorkomen zijn te vinden op <https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/atlas-vzinfo/gezondheidstoestand#!node-kaarten-gezondheidstoestand>

Bij de interpretatie van de kaarten is het van belang te onderscheiden dat gezondheid (en de in het artikel genoemde chronische ziekten) afhangen van meerdere factoren. Om het gezondheidseffect van één factor te onderzoeken moet rekening worden gehouden met alle andere factoren. Alleen een kwalitatieve vergelijking, zoals in het artikel gebruikt is, is niet voldoende. Het naast elkaar leggen van een kaart van luchtverontreiniging en een kaart van verschillende ziekten is onvoldoende om conclusies te kunnen trekken over het verband tussen luchtverontreiniging en gezondheid.

Vraag 5 en 6

Wat is uw reactie op de conclusie uit het onderzoek dat er nauwelijks tot geen correlatie is in de mate van chronische aandoeningen en de veedichtheid? Wat is uw reactie op de conclusie dat dit geldt voor zowel de pluimveesector, de varkenshouderij als de rundveehouderij en op de conclusie dat het zelfs voor een aantal aandoeningen geldt dat deze minder voorkomen in gebieden waar meer fijnstof en ammoniak in de lucht zit?

Wat is uw reactie op de constatering in het artikel dat het inzetten op middelen om concentraties fijnstof, ammoniak en stikstofdioxide te verlagen relatief weinig zal bijdragen aan de gestelde doelen: het verminderen van het aantal en de ernst van chronische aandoeningen bij de mens? Kunt u hier nader op ingaan?

Antwoord 5 en 6

Zoals in het antwoord op vraag 2 en 3 is aangegeven, is de gekozen methodiek in het artikel niet deugdelijk, zoals als ook Kennisplatform aangeeft. Daarom is de conclusie niet gefundeerd.

Uit het VGO-onderzoek blijkt dat astma en allergie in de directe nabijheid van veehouderijen minder voorkomt. Er komt rondom pluimveehouderijen wel vaker longontsteking voor. Verder wijst het VGO-onderzoek op een lagere longfunctie in samenhang met emissies door veehouderijen. Hart- en vaatziekten en longkanker hebben geen deel uitgemaakt van het VGO-onderzoek.

Uit onderzoeken blijkt dat het reduceren van de luchtverontreinigende emissies zoals fijnstof en stikstofdioxide het risico op gezondheidseffecten verlaagt². Het luchtkwaliteitsbeleid (Kamerstuk 30 175, nr. 223) is daarom gericht op een permanente verbetering van de luchtkwaliteit.

Vraag 7

Bent u met het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) van mening dat eerst epidemiologisch onderzoek noodzakelijk is om nader te verklaren waarom de gebieden met de hoogste luchtvervuiling niet matchen met de gebieden met de hoogste aantallen patiënten?

² http://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Algemeen_Actueel/Uitgaven/Milieu_Leefomgeving/Gezondheidswinst_door_schonere_lucht

Zo ja, hoe past bovenstaande binnen uw brief van 7 juli jl. (Kamerstuk 28 973, nr. 181) waarin al beperkende maatregelen worden aangekondigd voor bijvoorbeeld de veehouderij? Bent u bereid eerst dit nadere onderzoek uit te voeren alvorens tot beperkende maatregelen over te gaan, ook omdat in de brief van 7 juli jl. wordt aangegeven «dat er mogelijke verbanden zijn gevonden tussen het wonen in de omgeving van veehouderijen en de gezondheid»?

Antwoord 7

In onze brief van 7 juli jl. (Kamerstuk 28 973, nr. 181) is aangegeven dat het kabinet zich beraadt op het nemen van maatregelen. Het kabinet baseert dit voornemen op de resultaten van onder andere het VGO-onderzoek. De opmerking van het RIVM in het artikel is een reactie op beweringen in het bestreden artikel. Zie hiervoor ook het antwoord op vraag 2. Uw Kamer zal geïnformeerd worden over de te nemen maatregelen.

Vraag 8

Wat is uw reactie op het feit dat Milieudefensie haar conclusies ten aanzien van de gevolgen van luchtvervuiling op de volksgezondheid maakt zonder te kijken naar de mate van luchtvervuiling in een bepaald gebied, en de bij dat gebied horende volksgezondheid?

Antwoord 8

De conclusies van Milieudefensie zijn voor haar rekening. Ik kan alleen opmerken dat, zoals ook is aangegeven in de beantwoording van voorgaande vragen, wetenschappelijk is aangetoond dat luchtverontreiniging risico's voor de gezondheid kan geven, maar dat gezondheid van mensen van meer factoren afhankelijk is dan alleen luchtkwaliteit.